

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే

॥ చతుర్వింశః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ చతుర్వింశః సర్గః ॥

శ్రీరామేణ లక్ష్మణం ప్రతి లంకాశోభాం వర్ణయిత్వా సేనాం వ్యూహ్య
స్థాపయితుమాదేశః, శ్రీరామాజ్ఞాయా ముక్తేన శుకేన రావణముపగమ్య
తదగ్రే శ్రీరామసైన్యశక్తేః ప్రాబల్యస్య వర్ణనం రావణేన స్వబలస్య వికత్తనం
చ

సా వీరసమితి రాజ్ఞా విరరాజ వ్యవస్థితా |
శశినా శుభనక్షత్రా పార్థమాసీవ శారదీ || 6.24.1 ||

ప్రచచాల చ వేగేన త్రస్తా చైవ వసుంధరా |
పీడ్యమానా బలౌఘేన తేన సాగరవర్చసా || 6.24.2 ||

తతః శుశ్రువురాక్రుష్టం లంకాయాం కాననౌకసః |
భేరీమృదంగసంఘుష్టం తుములం లోమహర్షణం || 6.24.3 ||

బభూవుస్తేన ఘోషేణ సంహృష్టా హరియూధపాః |
అమృష్యమాణాస్తద్ ఘోషం వినేదుర్హోషవత్తరం || 6.24.4 ||

రాక్షసాస్తత్ ప్లవంగానాం శుశ్రువుస్తేఽపి గర్జితం |
నర్దతామివ దృష్టానాం మేఘానామంబరే స్వనం || 6.24.5 ||

దృష్ట్వా దాశరథిర్లంకాం చిత్రధ్వజపతాకినీం |
జగామ మనసా సీతాం దూయమానేన చేతసా || 6.24.6 ||

అత్ర సా మృగశావాక్షీ రావణేనోపరుధ్యతే |
అభిభూతా గ్రహేణేవ లోహితాంగేన రోహిణీ || 6.24.7 ||

దీర్ఘముష్ణం చ నిఃశ్వస్య సముద్వీక్య చ లక్ష్మణం |
ఉవాచ వచనం వీరస్తత్కాలహితమాత్మనః || 6.24.8 ||

ఆలిఖంతీమివాకాశముత్థితాం పశ్య లక్ష్మణ |
మనసేవ కృతాం లంకాం నగాగ్రే విశ్వకర్మణా || 6.24.9 ||

విమానైర్బహుభిర్లంకా సంకీర్ణా రచితా పురా |
విష్ణోః పదమివాకాశం ఛాదితం పాండుభిర్హస్తైః || 6.24.10 ||

పుష్పితైః శోభితా లంకా వనైశ్చిత్రరథోపమైః |
నానాపతగసంఘుష్టఫలపుష్పోపగైః శుభైః || 6.24.11 ||

పశ్య మత్తవిహంగాని ప్రలీనభ్రమరాణి చ |
కోకిలాకులఖండాని దోధవీతి శివోఽనిలః || 6.24.12 ||

ఇతి దాశరథీ రామో లక్ష్మణం సమభాషత |
బలం చ తత్ర విభజచ్ఛస్తదృష్టేన కర్మణా || 6.24.13 ||

శశాస కపిసేనాం తాం బలాదాదాయ వీర్యవాన్ |
అంగదః సహ నీలేన తిష్ఠేదురసి దుర్జయః || 6.24.14 ||

తిష్ఠేద్ వానరవాహిన్యా వానరౌఘసమావృతః |
ఆశ్రితో దక్షిణం పార్శ్వమృషభో నామ వానరః || 6.24.15 ||

గంధహస్తీవ దుర్ధర్షస్తరస్వీ గంధమాదనః |
తిష్ఠేద్ వానరవాహిన్యాః సవ్యం పార్శ్వమధిష్ఠితః || 6.24.16 ||

మూర్ధ్ని స్థాస్యామ్యహం యత్తో లక్ష్మణేన సమన్వితః |
జాంబవాంశ్చ సుషేణశ్చ వేగదర్శీ చ వానరః || 6.24.17 ||

ఋక్షముఖ్యా మహాత్మానః కుక్షిం రక్షంతు తే త్రయః |
 జఘనం కపిసేనాయాః కపిరాజోఽభిరక్షతు |
 పశ్చార్థమివ లోకస్య ప్రచేతాస్తేజసా వృతః || 6.24.18 ||

సువిభక్తమహావ్యూహం మహావానరరక్షితా |
 అనీకినీ సా విబభౌ యథా ద్యౌః సాభ్రసంస్థవా || 6.24.19 ||

ప్రగృహ్య గిరిశృంగాణి మహతశ్చ మహీరుహాన్ |
 ఆసేదుర్వానరా లంకాం మిమర్దయిషవో రణే || 6.24.20 ||

శిఖరైర్వికిరామైనాం లంకాం ముష్టిభిరేవ వా |
 ఇతి స్మ దధిరే సర్వే మనాంసి హరిపుంగవాః || 6.24.21 ||

తతో రామో మహాతేజాః సుగ్రీవమిదమబ్రవీత్ |
 సువిభక్తాని సైన్యాని శుక ఏష విముచ్యతాం || 6.24.22 ||

రామస్య తు వచః శ్రుత్వా వానరేంద్రో మహాబలః |
 మోచయామాస తం దూతం శుకం రామస్య శాసనాత్ || 6.24.23 ||

మోచితో రామవాక్యేన వానరైశ్చ నిపీడితః |
 శుకః పరమసంత్రస్తో రక్షోధిపముపాగమత్ || 6.24.24 ||

రావణః ప్రహసన్నేవ శుకం వాక్యమువాచ హ |
 కిమిమౌ తే సితౌ పక్షౌ లూనపక్షశ్చ దృశ్యసే || 6.24.25 ||

కచ్చిన్నానేకచిత్తానాం తేషాం త్వం వశమాగతః |
 తతః స భయసంవిగ్నస్తేన రాజ్ఞాభిచోదితః |
 వచనం ప్రత్యువాచేదం రాక్షసాధిపముత్తమం || 6.24.26 ||

సాగరస్యోత్తరే తీరేఽబ్రువం తే వచనం తథా |
 యథా సందేశమక్లిప్తం సాంత్యయన్ శ్చక్ష్మయా గిరా || 6.24.27 ||

కుడైస్తైరహముత్పుత్య దృష్టమాత్రః ప్లవంగమైః |
గృహీతోఽస్మ్యపి చారభ్యో హంతుం లోప్తుం చ ముష్టిభిః || 6.24.28 ||

న తే సంభాషితుం శక్యాః సంప్రశ్నోఽత్ర న విద్యతే |
ప్రకృత్యా కోపనాస్తీక్ష్ణా వానరా రాక్షసాధిప || 6.24.29 ||

స చ హంతా విరాధస్య కబంధస్య ఖరస్య చ |
సుగ్రీవసహితో రామః సీతాయాః పదమాగతః || 6.24.30 ||

స కృత్వా సాగరే సేతుం తీర్త్వా చ లవణోదధిం |
ఏష రక్షాంసి నిర్ధూయ ధన్వీ తిష్ఠతి రాఘవః || 6.24.31 ||

ఋక్షవానరసంఘానామనీకాని సహస్రశః |
గిరిమేఘనికాశానాం ఛాదయంతి వసుంధరాం || 6.24.32 ||

రాక్షసానాం బలౌఘస్య వానరేంద్రబలస్య చ |
నైతయోర్విద్యతే సంధిర్దేవదానవయోరివ || 6.24.33 ||

పురా ప్రాకారమాయాంతి క్షిప్రమేకతరం కురు |
సీతాం చాస్మై ప్రయచ్ఛాశు యుద్ధం వాపి ప్రదీయతాం || 6.24.34 ||

శుకస్య వచనం శ్రుత్వా రావణో వాక్యమబ్రవీత్ |
రోషసంరక్తనయనో నిర్దహన్నివ చక్షుషా || 6.24.35 ||

యది మాం ప్రతి యుద్ధేరన్ దేవగంధర్వదానవాః |
నైవ సీతాం ప్రదాస్యామి సర్వలోకభయాదపి || 6.24.36 ||

కదా సమభిధావంతి మామకా రాఘవం శరాః |
వసంతే పుష్పితం మత్తా భ్రమరా ఇవ పాదపం || 6.24.37 ||

కదా శోణితద్గిగాంగం దీప్తైః కార్ముకవిచ్యుతైః |
శరైరాదీపయిష్యామి ఉల్కాభిరివ కుంజరం || 6.24.38 ||

తచ్చాస్య బలమాదాస్యే బలేన మహతా వృతః |
జ్యోతిషామివ సర్వేషాం ప్రభాముద్యన్ దివాకరః || 6.24.39 ||

సాగరస్యేవ మే వేగో మారుతస్యేవ మే బలం |
న చ దాశరథీర్వేద తేన మాం యోధ్యుమిచ్ఛతి || 6.24.40 ||

న మే తూణీశయాన్ బాణాన్ సవిషానివ పన్నగాన్ |
రామః పశ్యతి సంగ్రామే తేన మాం యోధ్యుమిచ్ఛతి || 6.24.41 ||

న జానాతి పురా వీర్యం మమ యుద్ధే స రాఘవః |
మమ చాపమయీం వీణాం శరకోణైః ప్రవాదితాం || 6.24.42 ||

జ్యౌశబ్ధతుములాం ఘోరామార్తగీతమహాస్వనాం |
నారాచతలసన్నాదాం నదీమహితవాహినీం |
అవగాహ్య మహారంగం వాదయిష్యామ్యహం రణే || 6.24.43 ||

న వాసవేనాపి సహస్రచక్షుషా
యుద్ధేఽస్మి శక్యో వరుణేన వా స్వయం |
యమేన వా ధర్షయితుం శరాగ్నినా
మహాహవే వైశ్రవణేన వా పునః || 6.24.44 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే చతుర్వింశః సర్గః ||